

Antti Tulenheimo – Paavo Virkkunen – Antero Salmenkivi

Meurman -Seura

7.10.2017

Prof. Vesa Vares

Turun yliopisto

Antti Tulenheimo

- s. 4.12.1879 Kangasalla
- V: Bror Axel Thulé, Minna Fredrika Meurman, P: Lilli Horsma 1909
- Yo Tampereen reaalilyseosta 1898, mol.oik.kand. 1907, varatuomari 1910, mol.oik.lis. ja tri 1911
- Suomi Oy 1915–18, maaherra 1918–19
- Rikosoikeuden prof. 1919, yo:n Kansleri 1944
- Helsingin kaupunginjohtaja 1931–44, k. 3.9.1952
Helsingissä

- Valtiomiehenä

- 1910-luvun nouseva suomenmielinen nuoriso (esim. Paasikiveä ja Ingmania 9-11 vuotta nuorempi); erikoisuus: asevelvollisuus Venäjällä
- Suomalaiskansallisuus, perustuslaillisuus, pätevyysperiaate
- Suomalaisen puolueen varapuheenjohtaja (1913–14) ja puheenjohtaja (1914–16) – tosin ei merkinnyt samaa kuin nykyään
- Senaattori 1917 – itsenäisyyshenkisyiden ja säilyttävän valtiojärjestyksen edustajana: ”Lex Tulenheimo”
- Monarkisti 1918 ja Friedrich Karlin kotiopettaja
- Ehkä jopa uudenlainen eduskunta mahdollinen?
- Sisäministeri 1918–19 – yhtenä länsimaiden silmätikuista; toisaalta normalisoijana
- Kokoomuksen puheenjohtaja 1921–25; silti enemmän asiantuntijan kuin puoluemiehen rooli; esim. kielilaki, Ahvenanmaa

- ”uhrauksia pelkäämättä!”
- Potentiaalinen presidenttiehdokas ja maanpuolustushenkinen pääministeri 1925
- Tämän jälkeen käytännössä syrjässä aktiivisesta päivänpolitiikasta
- ”ruotsinkielinen talonpoika eläköön Herran rauhassa, mutta ruotsalaisen herran on suomalaistuttava” (1929)
- ”Hämäläinen hallintomies” ja ”henkisen köyhälistön” vaara
- Yliopiston kansleriksi 1944 – ja jälleen melkein puhdistusvaatimusten kohteena
- ”Tulenheimo sanoi ihmetelleensä, miten minä olen kestänyt nämä ajat.” (Paasikivi)
- Patisteli vapauttamaan Linkomiehen ja Kivimäen; Paasikivi spekuloi Tulenheimosta presidenttiehdokkaana

Paavo Virkkunen

- s. 27.9.1874 Pudasjärvellä
- k. 13.7.1959 Pälkäneellä
- V: Gustaf Snellman, Hilma Forsman, P: Katri Thulé
- Yo 1892, FK 1896, FM 1897, TK 1903, pappisvihkimys 1905, teol.lis. 1905, teol.tri 1907
- Opettajatoimet, Ilmajoen kirkkoherra 1926–51, Helsingin lääninrovasti 1926–50, professorin arvo 1949

- Valtakunnalliseen politiikkaan hiukan varttuneempana kuin Tulenheimo; kansanedustaja 1913–36 ja 1939–45
- Vanhasuomalaisen peruslinjalla 1917–18; varovaisuus itsenäisyysasiassa, epäröinnin jälkeen monarkismiin
- ”puoluetta erottaa SDP:stä vain luokkataistelun puuttuminen ja työ vallitsevan, lainalaisen yhteiskunnan hyväksi”
- Eduskunnan puhemies 1918–19 – myöhemmin usein 1920-luvulla puhemies tai varapuhemies, samoin eduskuntaryhmän puheenjohtajana, hyvät suhteet Kyösti Kallioon
- Potentiaalinen presidenttiehdokas 1925
- Hyvin näkyvä eduskuntapoliitikko – ministeri kuitenkin vain kerran (1930–31); pääministeriys lähellä 1928
- Puolueen helsinkiläiseliitti piti Virkkusta hiukan liian helposti innostuvana idealistina
- Tulenheimo: ”Paavo on poliitikkona mahdoton, ellei häntä holhota”
- Esim. aitosuomalaisuus 1920-luvun lopulla

- Teologina kohtalaisen liberaali, kansankirkkoajatus – toisaalta arkkipiispa Johanssonin ”kirouksessa” ”rationalistina”
- 1930-luvun oikeistoradikaali?
- Kokoomus satsasi pitkään ”kansanliikkeeseen”; Virkkunen kuitenkin v. 1932 maltillisella linjalla, pj Kyösti Haatajan ohella
- Jätti eroanomuksen puolueen valtuustolle, kun puolue hyväksyi ns. IKL-ponnen 17.11.1932
- Kuitenkin antoi suostutella itsensä uudeksi pj:ksi (1932–34), puhe ”kevätvirroista” ennen v. 1933 vaaleja, ja vaalitappion jälkeen hitaampi arvioimaan suhdetta IKL:ään uudelleen kuin monet muut puolueen eliitissä; jyrkkyyden maine
- Jättäytyi poi eduskunnasta v. 1936, paluu v. 1939 – ei kuitenkaan enää eturiviä
- 1944: ”Ei voi luopua taistelusta. Luotettava Jumalaan.”
- Tavallaan sovittelevan luonteensa, ympäristön vaikutuksen ja idealisminsa uhri

Antero Salmenkivi

- S. 25.6.1931 Viipurissa
- V: yli-insinööri, kanslianeuvos Karl Otto Salmenkivi ja Enni Meurman
- P Ritva Maria Suo
- Yo 1950, diplomi-insinööri 1956, lainopin kandidaatti 1958
- Maanhankinta ja maanmittaus
- K. 29.1.1979

- Poliitiikkaan nuorena – ja silti tavallaan vanhana
- Vanhempi kuin Holkeri ja selkeästi vanhempi kuin Vikatmaan, Kanervan ym. sukupolvi – silti alle nelikymppisenä eduskuntaan
- Espoolainen kunnallispolitiikka
- Klassisen järjestötaustan puute: politiikkaan ”oikeista töistä”, taustalla ei omaa kuppikuntaa
- Myös persoona hyvin erilainen kuin ”remonttimiehillä”, joilla myös ideologisia ohjelmia
- Kuului silti enemmän uuteen aikaan kuin klassisiin konservatiiveihin
- Lähes aina Holkerin luotettava apumies
- Hetkellinen särö suhteeseen: vuoden 1973 puheenjohtajuus? – ei julkisuuteen

- Toisaalta tyypillistä Salmenkivelle: ei osannut ”juonitella”
- suhteet Holkeriin palautuivat: linjaratkaisuissa tämän puolella
- Kokoomuksen puheenjohtajaputkessa?
- Holkerin puolella Ilaskiveä vastaan eduskuntaryhmässä, valittiin ryhmän pj:ksi
- Eduskuntaryhmän puheenjohtajana muutaman vuoden ajan puolueen ryhmäpuheenvuorojen esittäjä ja keulakuva
- Poikkeuslakikysymys, suhteet Kekkooseen, porvariyhteistyön pyrkimys; Sosiaalisuus ja talouden tasapaino, *Näkemyksiä politiikan todellisuudesta 1978*
- Ilkka Suominen sivussa puoluetoiminnasta
- Toisaalta: oliko persoona sopiva nimenomaan 1970-lukulaiseksi puheenjohtajaksi?
- Pitäytyminen asialinjalle, sovittelu, korostetun hillitty esiintyminen, erittäin epädramaattiset puheet – ”ei mikään performanssimies”
- Sairaus kohtalona